

МИКОЛАЇВСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД

54001 м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 2, т.(0512) 50-17-20, inbox@mka.court.gov.ua

26 березня 2020 р.
№ 6-9/11/2020

✓ Президенту України
Зеленському В.О.

Голові Верховного суду
Данішевській В.І.

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань правової політики
Костіну А.Є.

Голові підкомітету з питань
правосуддя Комітету Верховної
Ради України з питань правової
політики
Новікову М.М.

Голові Вищої ради правосуддя
Овсієнку А.А.

Голові Ради суддів України
Монічу Б.С.

Апеляційним та місцевим судам

Від імені суддів загальних судів Миколаївської області висловлюємо Вам свою повагу і звертаємо увагу на процесуальні питання, які пов'язані із врахуванням судами при виборі і застосуванні норми права висновків, викладених в постановках Верховного Суду.

Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо удосконалення перегляду судових рішень в апеляційному та касаційному порядку» від 15 січня 2020 року № 460-ІХ (далі Закон № 460-ІХ), внесені зміни до частини 2 статті 389 ЦПК (ч.2 ст. 287 ГПК, ч. 4 ст. 328 КАС), якою визначено підстави касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, якими є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права

Миколаївський апеляційний суд
6-9/11/2020 від 26.03.2020

Куценко 26.03.2020 13:52:04

*4812*34881799*1*1*

виключно у таких випадках:

1) якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку;

2) якщо скажник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні;

3) якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах;

4) якщо судове рішення оскаржується з підстав, передбачених частинами першою, третьою статті 411 цього Кодексу.

Обов'язок судів усіх інстанцій враховувати при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин, висновки щодо застосування відповідних норм права, викладених в постановах Верховного Суду, передбачений частиною 4 статті 263 ЦПК (ч.4 ст. 236 ГПК, ч. 5 ст. 242 КАС).

Аналогічні вимоги враховувати висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, іншими судами при застосуванні таких норм права, встановлені частиною 6 статті 13 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (далі – Закон № 1402-VIII).

Між тим, процесуальне законодавство, а саме стаття 416 ЦПК (ст. 315 ГПК, ст. 358 КАС), не містить такої вимоги до постанови суду касаційної інстанції, як зазначення висновків щодо застосування норм права. Зокрема, за вказаною нормою у мотивувальній частині постанови суду касаційної інстанції мають зазначатись «висновки за результатами розгляду касаційної скарги з посиланням на норми права, якими керувався суд» (пп. «в», п. 3 ч. 1 ст. 416 ЦПК).

Відсутні вимоги про зазначення висновків щодо застосування норм права і у положеннях статті 442 КПК.

Водночас, обов'язок зазначення висновку про те, як саме повинна застосовуватися норма права, передбачений лише у вимогах до постанов палати, об'єднаної палати, Великої Палати Верховного Суду (ч. 2 ст. 416 ЦПК, ч. 2 ст. 315 ГПК, ч. 2 ст. 358 КАС, ч. 4 ст. 442 КПК).

Відсутність у постановах касаційних судів чітко визначеного висновку щодо застосування відповідних норм права, призводить до правової невизначеності по окремих позиціях Верховного Суду та виникнення різних підходів до таких позицій.

Як зазначено в Доповіді щодо верховенства права, схваленої Європейською Комісією «За демократію через право» (Венеціанської комісії) на 86му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року), юридична визначеність вимагає, щоб юридичні норми були чіткими і

точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишались передбачуваними (п. 46). Існування суперечливих рішень, що їх виніс верховний чи конституційний суд, у будь-якому разі є несумісним із принципом юридичної визначеності. Тому вимагається, щоб суди, особливо вищих інстанцій, запроваджували механізми, що надають можливість уникати суперечливості та забезпечувати узгодженість їхньої судової практики (п. 50).

Тому, вважаємо доречним доповнити статтю 416 ЦПК (ст. 315 ГПК, ст. 358 КАС, ст. 442 КПК) такою вимогою щодо мотивувальної частини, як зазначення висновку щодо застосування відповідних норм права.

Крім того, оскільки певний висновок може бути застосовано судом лише до конкретних правовідносин, слушним є зазначення в мотивувальній частині вказаного висновку посилання на правову проблему, до якої застосовано відповідні норми права.

В зв'язку з цим, вважаємо доцільним внесення змін у пункт 3 частини 1 статті 416 ЦПК (ст. 315 ГПК, ст. 358 КАС, ст. 442 КПК), доповнивши його підпунктом «д», в такій редакції:

д) висновку щодо застосування норм права, з посиланням на правову проблему, до якої застосовано відповідні норми права.

Крім того, оскільки частиною 3 статті 6 Закону України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 року № 3262-IV (далі – Закон № 3262-IV) визначено, що суд при здійсненні судочинства може використовувати лише текст судового рішення, який опубліковано офіційно або внесено до Єдиного державного реєстру судових рішень, також вважаємо доречним визначити в законодавстві необхідність офіційного опублікування висновків Верховного Суду, щодо застосування відповідних норм права.

Зокрема, відповідно до статті 1 Закону № 3262-IV передбачено, що цим Законом регулюються відносини щодо забезпечення доступу до судових рішень (рішень, судових наказів, постанов, вироків, ухвал), ухвалених судами загальної юрисдикції, та ведення Єдиного державного реєстру судових рішень.

Тому пропонуємо доповнити вказану норму після слова «ухвал» словами «висновків Верховного Суду».

Такі зміни забезпечать доступ громадськості до окремих висновків Верховного Суду, що буде сприяти дотриманню принципу правової визначеності, як одного з елементів Верховенства права.

На даний час касаційними судами у складі Верховного Суду ухвалено декілька тисяч постанов, в яких не акцентовано про наявність певних висновків щодо застосування норм права.

В зв'язку з цим, пропонуємо в перехідних положеннях надати повноваження Пленуму Верховного Суду, сформулювати висновки, які містяться в таких постановках, та офіційно опублікувати їх на сайті Верховного Суду.

Виконання цієї роботи буде потребувати значних зусиль та робочого

часу, поряд з вже існуючим неймовірним навантаженням на суддів Верховного Суду, а тому вважаємо, що до закінчення формування таких висновків скорочення штатної чисельності суддів Верховного Суду значно ускладнить її виконання.

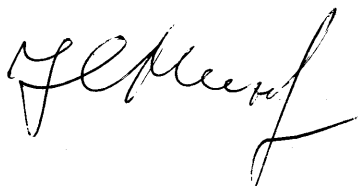
Водночас, опублікування усіх висновків Верховного Суду дозволить не лише їх систематизувати, а буде сприяти правової визначеності по окремим правовим позиціям Верховного Суду, а також значно полегшить учасникам справи та суддям підготовку до розгляду справи, та буде дисциплінувати суддів у виборі відповідних норм права. Крім того, офіційне опублікування усіх висновків Верховного Суду, які мають застосовуватись судом за правилами статті 13 Закону № 1402-VIII, статті 263 ЦПК (ст. 236 ГПК, ст. 242 КАС), відповідає основному завданню Верховного Суду щодо забезпечення єдності судової практики, яке визначене статтею 36 Закону № 1402-VIII, та буде сприяти доступу до правосуддя учасниками процесу, оскільки забезпечить доступ до певних правових позицій, які стосуються прав таких учасників.

Опублікування Верховним Судом дайджестів судової практики, в яких містяться окремі висновки, на жаль не в повній мірі сприяють систематизації висновків Верховного Суду, оскільки в дайджестах публікуються лише невелика кількість таких висновків.

Звертаємось до зборів суддів апеляційних та місцевих судів усіх юрисдикцій підтримати дане звернення.

**За дорученням зборів суддів Миколаївського апеляційного суду,
з повагою,**

**Голова Миколаївського
апеляційного суду**

М. П. Міняйло

Виконавець: Куценко
(0512)501746